

МАЙСТЕР РІЗЦЯ ТА СТАМЕСКИ

Заріченщина багата на талановитих і майстровитих людей, котрі, вкладаючи в свою працю душу і серце, виготовляють вмілими руками неповторні художні шедеври. Одним із таких умільців у поліській глибинці є самотній різьбяр по дереву Адам Павлович Март з с.Перекалля, який, відтворюючи давні традиції народного ремесла, створює з дерева не просто корисні, а унікальні речі. Будь-який дерев'яний брусок, до якого торкається його руки, за деякий час перетворюється на справжній витвір мистецтва.

У той же час ніякого вузу з художньо-творчим нахилом Адам Март, який, до речі, по батьковій лінії має польське коріння, не закінчував. За освітою він будівельник, тож ніхто не вчив його тонкощам цієї доволі рідкісної професії. Свої перші творчі кроки він робив самотужки: читав потрібну літературу, з тим освоював практичні навички різьбяр. Досить швидко, маючи від природи неабиякий мистецький хист та успадковане від батька вміння працювати з деревиною, в нього стало виходити практично все, за що брався: різьба по дереву, столярні вироби тощо. Відтак, у творчому доробку перекальського умільця з'явилося безліч виробів, кожен з яких неповторний у своєму роді, адже зроблений вручну, з натхненням та від серця. Чимало елементів художньої різьби по дереву Адам Павлович переніс і в свій домашній інтер'єр, прикрасивши ним власну оселю. Зокрема, більшість меблів у будинку – видвижні шафи-купе, столики, стільці, ліжка – зроблені його руками. Двері, вікна, карнизи –

також його робота. Навіть підлога у нього викладена без жодного металевого цвяха і скріплена дерев'яними шпонками. Так само містить елементи художнього декору і огорожа будинку майстра – дубові стовпчики він теж використав як матеріал для своїх витворів, вирізавши з них стилізовані зображення якихось міфічних героїв народного епосу.

Свій досвід роботи з деревом у розпочав у 25-річному віці, - почав розповідати Адам Павлович. – А почалося все з того, що мій старший брат Анатолій – професійний художник, якось надомив мене, що є таке мистецтво – художня різьба по дереву і порадив спробувати. Я спробував і мені сподобалось це заняття, а головне – стало виходити. Першим моїм виробом, пам'ятаю, була дощечка з, так званою, геометричною різьбою. З того часу я й захопився різьбленням, поступово розширюючи свій асортимент виробів та пізнаючи різні стилі і напрямки цього ремесла. Роботу над скульптурою, зазвичай, починаю з макета – спочатку ліплю ескіз із пластиліну, щоб мати уявлення про майбутній виріб. І тільки потім переходжу до дерева. Матеріал підбираю, в основному, з липи. Вона – найкраща з всіх м'яких порід дерева, піддатлива різцю і не крихка, як, скажімо, осина. Що головне потрібно для різьбяр? Перш за все – багата уява, фантазія, неабияке

терпіння і, звичайно, технічні навички, щоб не порізати руки. Бо різець дуже гострий. Загалом же робота різьбяр сповнена творчості, але вимагає і значних фізичних зусиль...

Набувши необхідного досвіду, різьбяр, з часом, навчився виготовляти і різноманітної конфігурації художні предмети інтер'єру церковного призначення. Зокрема, понад десять років тому, на високому мистецькому рівні, Адам Март виготовив іконостас для Свято-Воскресенської церкви, що в його рідному селі. Але найбільше проявився талант майстра у вирізанні подібних витворів під час його творчої праці в Києві, де він приймав участь у виготовленні іконостасу в одному із столичних храмів.

– Я тоді перебував у свого брата в Києві, – розповідає далі мій співрозмовник. – Він і познайомив мене з різьбярем, який виготовляв іконостас у храмі Живоносного Джерела (Казанської Ікони Божої Матері). Виявилось, що він самотужки не встигав його зробити – піджимали строки, отож, за рекомендацією брата, взяв мене в поміч. У дві пари рук ми швидко, буквально за зиму, впоралися із замовленням й іконостас вийшов просто на славу (див. на фото)....

Справді, вдивляючись навіть на фотографіях у величне творіння, до якого доклав руку і перекальський майстер, аж не віриться, що таку красу і витонченість може створювати різьбяр по дереву! Безперечно, цими своїми витворами-шедеврами наш земляк надовго залишить свій слід після себе...

– Талант до творчості – це у них сімейне, – приєднується до нашої розмови дружина майстра Надія Вікторівна, яка вважає його захоплення і всіляко підтримує чоловіка. – Його батько теж вмів працювати з деревом і є вправним бондарем, брат, як вже казали, гарно малює, сестра теж має задатки модельєра-дизайнера, а в чоловіка різьба по дереву добре виходиться...

На жаль, останнім часом своє захоплення Адаму Марту довелося облишити. "Сім'я, дім, діти, господарство... За постійними життєвими турботами я уже кілька років навіть різця в руках не тримав, – дещо з сумом зізнається він. – І справа тут не лише в тому, що не маю на це часу. Просто, нема нині попиту на мої вироби, а ті поодинокі замовлення, які іноді й поступають, то, як правило, закінчуються на рівні розмов... Прикро, що живемо нібито й за правилами ринкової економіки, але насправді того ринку, який мав би бути, щоб можна було десь показати і продати свій товар, нема. І стосується це не лише моїх виробів, а й загалом ринку для селян, для їх вирощеної та виробленої продукції. Сьогодні селянина обсіли так звані посередники, які, диктуючи свої умови та ціни, не дають їм самим заробити. Ось приїхав якийсь "заготівельник" і купляє в людей картоплю по 1 гривні за кілограм, а на ринку продає її вже за 2,50 грн., а то і більше. І таких випадків – безліч. Нема в нас поки що дівого механізму: виробив якусь продукцію – вийшов з нею на ринок. От і виходить, що живемо трохи не в ногу з часом. Виживаємо, коротше кажучи..."

Отож, мріє перекальський майстер-різьбяр, як справжній патріот, про кращі часи не лише для свого ремесла, а й загалом для мешканців села і вірить, що вони такі колись настануть. А ще сподівається, що і хтось із його трьох синів, які ще ходять до школи, в майбутньому, продовжить його справу.

Сергій ТИШКОВЕЦЬ